מנורת המאור — מוסר של אהבה

וכמה נעים המוסר של אהבה. וכל מי שהב"ה אוהבן הוא מרדן בייסורין. את מוצא שלש מתנות טובות נתן הב"ה לישראל, ולא נתנן אלא על ידי ייסורין, ואלו הן, התורה, וארץ ישראל, והעולם הבא. התורה מנין, דכתיב (תהלים צד, יב) אשרי הגבר אשר תייסרנו יה ומתורתך תלמדנו. ארץ ישראל מנין, דכתי' (דברים ח, ה) וידעת עם לבבך כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלהיך מייסרך, מה כתי' בתריה (דברים ח, ז), כי ה' אלהיך מביאך אל ארץ טובה וגו'. העולם הבא מנין, דכתי' (משלי ו, כג) כי נר מצוה ותורה אור ודרך חיים תוכחות מוסר. וכל המייסר את בנו מוסיף עליו הבן אהבה, שנא' ואוהבו שחרו מוסר, ר"ל הבן הוא אוהב את אביו מפני ששחרו מוסר. את מוצא באברהם שייסר את יצחק בנו ולמדו תורה והדריכו בדרכיו, דכתיב באברהם (בראשית כו, ה) עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמר משמרתי מצותי חוקותי ותורותי, וכתי' (בראשית כה, יט) ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק, ללמדך שהיה דומה לאביו בנוי ובחכמה ובעושר ובמעשים טובים. תדע לך שבן שלשים ושבע שנה היה בשעת עקידתו, ואברהם זקן בא בימים, וכפתו כשה ולא נמנע. ולפי' ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. הוי ואוהבו שחרו מוסר. כיוצא בו, יצחק היה משחר מוסר ליעקב, שלמדו תורה וייסרו בבית תלמוד, שנא' ויעקב איש תם יושב אוהלים, ולימדו מה שלמד מאביו. ואח"כ פירש מאביו, ונטמן בבית עבר ללמוד תורה. לפיכך זכה לברכה וירש את הארץ, שנא' וישב יעקב בארץ מגורי אביו. ואף יעקב אבינו ע"ה רידה את בניו ולמדם דרכיו, שלא היה בהם פסולת, שכן כתי' (שמות א, א) ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו. השוה אותן כולן ליעקב, שכולן צדיקים. הוי ואוהבו שחרו מוסר.

לעולם ישתדל אדם ללמד את בנו תורה וחכמה ודעת, ולא יחוש לעושר. שאין לך עושר בעולם כעשרה של תורה, שנא' יקרה היא מפנינים וגו'. וילמוד תורה בקטנותו, כי לסוף מתעשר. כדגרסי' במ' סנהדרין בפ' חלק, א"ר אלעזר, כל אדם שיש בו דעה לסוף מתעשר, שנא' ובדעת חדרים ימלאו כל הון יקר ונעים. א"ר אלעזר, כל אדם שאין בו דעה אסור לרחם עליו, שנא' כי לא עם בינות הוא על כן לא ירחמנו עושהו. וא"ר אלעזר, כל הנותן פתו למי שאין לו דעה ייסורין באין עליו, שנא' וירא אפרים את חוליו ויהודה את מזורו וגו'. וא"ר אלעזר, כל אדם שאין לו דעה לסוף גולה, שנא' לכן גלה עמי מבלי דעת. וכל המשתדל ללמד את בנו תורה וחכמה ודעה נוחל העולם הזה והעולם הבא. העולם הזה מנין, שנא' יולד כסיל לתוגה לו ולא ישמח אבי נבל, ר"ל מי שיש לו בן כסיל שלא למד תורה, כל ימיו של אביו בעצב ובדאגה בעולם הזה ולא ישמח כל ימיו. אבל מי שיש לו בן חכם, הוא שמח וטוב לב בעולם הזה, שנא' בני אם חכם לבך ישמח לבי גם אני. לפי כשהולך עמו לבתי כנסיות ולבתי מדרשות, ושומע האב חכמת בנו, הוא שמח, ואמ' גם אני מלמד.

שהבן שמח בחכמתו תחלה, שנא' שמחה לאיש במענה פיו, ואח"כ שמח בו אביו, הרי ישמח לבי גם אני. הרי שהאב נוחל העולם הזה. העולם הבא מנין, כדגרסינן במ' פסחים בפ' ערבי פסחים, א"ר יוחנן, שלשה מנוחלי העולם הבא, הדר בארץ ישראל, והמגדל בנו לתלמוד תורה, והמבדיל על היין במוצאי שבת. הרי שהמלמד את בנו תורה נוחל העולם הזה והעולם הבא.